

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.043
Державного торговельно-економічного
університету,
(02156, м. Київ, вул. Кіото, 19)

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Антонюк Катерини Геннадіївни
на тему «Інвестиційна привабливість туризму в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 – Економіка,
доктора економічних наук, професора Роскладки Наталії Олександрівни**

Актуальність теми та загальна характеристика роботи.

Важливим чинником відновлення економіки будь-якої країни є інвестиції, не є виключенням й туристична галузь, яка характеризується швидкою інвестиційною віддачею, що дозволяє розвивати супутні галузі економіки. На нинішньому етапі економіка України зазнає впливу глобальних викликів, обумовлених війною, зокрема, і в туристичній галузі: пошкодження транспортних сполучень, закриття повітряного простору, зменшення кількості пасажирських перевезень, руйнування туристичних атракцій, зменшення туристично-рекреаційного потенціалу областей. Проте, поступово відроджується внутрішній туризм, змінюючи свою географію областей. Так, користуються популярністю заклади туристично-рекреаційного типу: санаторії, курорти, пансіонати та інші, посилюється популярність екскурсійного, активного та екстремального видів туризму. Саме тому, у науковому полі інвестиційна привабливість туризму України є перспективним напрямом наукового дослідження, що допоможе відновити сферу послуг, адже, аналізуючи досвід інших країн, в яких відбувалися воєнні дії та які змогли активно розвивати туризм у післявоєнний період, варто вже розпочинати

розроблення проєктів, форсайту та стратегії відновлення туризму і посилення інвестиційної привабливості туристичної галузі.

Для формування траєкторії відновлення туристичної галузі в Україні виникає потреба у вивченні досвіду відновлення у післявоєнний період інвестиційної привабливості туризму таких країн, як Ізраїль, Хорватія, Кіпр, Грузія. Відсутність єдиного методичного підходу до посилення інвестиційної привабливості туризму та сукупності системи показників, які формують інвестиційну привабливість, відсутність наукових праць щодо форсайту інвестиційної привабливості туризму України, особливо зважаючи на фактор війни, недослідженість цих аспектів інвестування зумовлює актуальність дослідження інвестиційної привабливості туризму в Україні, її посилення та розробки форсайту інвестиційної привабливості туристичної галузі.

Наукова цінність роботи полягає у комплексному дослідженні теоретичних засад та удосконаленні методологічних положень інвестиційної привабливості туризму в Україні, посиленні інвестиційної привабливості туризму шляхом розробки стратегій форсайту інвестиційної привабливості галузі.

Достовірність результатів дослідження, висновків, які містяться у дисертаційній роботі, в цілому, є достатньою. Наукова проблема досліджена автором, ґрунтується на аналізі законодавчих та нормативно-правових актів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, матеріалів та статистичних даних Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України, Державної служби статистики України, Головних управлінь статистики у регіонах, звітах Туристичного барометра України НТОУ, наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених. Обґрунтованість та достовірність наукових висновків підтверджується практичними впровадженнями їх у діяльність державного органу управління регіональним розвитком, туристичних підприємств, а також публікацією матеріалів дослідження.

Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження Антонюк К. Г. є достатньою мірою обґрунтованими.

Мета та завдання дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Антонюк К. Г. присвячена розробленню теоретичних, методичних положень та обґрунтуванню практичних рекомендацій щодо розвитку інвестиційної привабливості туризму в Україні. Здобувачем у дисертаційному дослідженні вирішено низку завдань: визначено сутність та закономірності інвестиційної привабливості туризму, поглиблено зміст поняття «інвестиційна привабливість туризму»; досліджено теоретичні та методичні засади формування інвестиційної привабливості туризму; визначено методичні підходи до формування інвестиційної привабливості туризму в Україні; здійснено аналіз структурно-динамічних аспектів розвитку інвестування туризму в Україні; проаналізовано рівень забезпеченості регіонів України туристичними та фінансовими ресурсами для формування інвестиційної привабливості за допомогою детермінантів інвестиційної привабливості та сформовано інтегральний показник інвестиційної привабливості туризму; досліджено методологічні основи форсайту інвестиційної привабливості туризму; розроблено факторну модель інвестиційної привабливості туризму; досліджено імплементацію форсайту інвестиційної привабливості розвитку туризму в Україні.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у вирішенні актуальних наукових питань теоретичного обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій щодо розвитку інвестиційної привабливості туризму в Україні.

Основні положення і результати дослідження, які виносяться на захист та характеризують наукову новизну й особистий внесок автора, полягають у такому:

Вперше введено в науковий обіг та розкрито зміст поняття «форсайт інвестиційної привабливості туризму».

Удосконалено науково-методичні засади оцінки інвестиційної привабливості туризму; науковий підхід до позиціонування туристичних кластерів на основі множин інтегрованих факторів впливу; аналітичне забезпечення прогнозування інвестиційної привабливості туристичних кластерів на основі багатофакторної кореляційно-регресійної моделі.

Подальшого розвитку набули онтологізація дефініції «інвестиційна привабливість» на основі систематизації ключових понять «інвестиційний клімат», «інвестиційне забезпечення», «інвестиційна стратегія»; система індикаторів інвестиційного потенціалу регіонів; систематизація принципів форсайту, яка доповнена принципами хронологічності, динамічності, взаємоузгодженості, оптимістичності, залученості, планування та стратегічної спрямованості.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні та впровадженні стратегії посилення інвестиційної привабливості туризму шляхом реалізації сценаріїв форсайту інвестиційної привабливості галузі для формування програм інвестиційної привабливості туризму на регіональному рівні, зокрема, органами місцевого самоврядування та органами влади різних рівнів.

За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 25 наукових праць, із них: 1 стаття у співавторстві – у періодичних наукових виданнях ЄС, 6 статей – у наукових фахових виданнях (2 – у співавторстві), 1 – у колективній закордонній монографії мовами ЄС (Чехія), 6 статей – у наукових виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз та 11 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій – 6,72 друк. арк.

Аналіз змісту дисертації. У вступі (с. 13-28) обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження, викладені основні положення наукової новизни та практичної значимості, зазначено перелік публікацій за темою дослідження.

У першому розділі (с. 29-59) досліджено теоретичні основи інвестиційної привабливості туризму, охарактеризовано сутність та

закономірності інвестиційної привабливості туризму, сформовано понятійно-категоріальний апарат предмету дослідження (с. 29-41), встановлено взаємозв'язок між інвестиційною привабливістю та інвестиційним забезпеченням (с. 40), визначено методи та інструментарій впливу країн на інвестиційну привабливість туризму (с. 42), досліджено теоретичні та методичні засади формування інвестиційної привабливості туризму (с. 41-46), сформульовано методичні підходи до формування інвестиційної привабливості туризму в Україні, визначено методологію управління інвестиційною привабливістю регіону (с. 52), показники оцінювання інвестиційної привабливості регіону: туристичні та економічні фактори впливу (с. 54-57).

У другому розділі (с. 60-116) здійснено аналіз структурно-динамічних аспектів розвитку інвестування туризму в Україні (с. 60-77), проведено оцінку забезпеченості регіонів України туристичними та фінансовими ресурсами для формування інвестиційної привабливості (с. 77-114), розроблено інтегральний показник інвестиційної привабливості туризму (с. 108), сформовано кластери регіонів за ступенем інвестиційної привабливості туризму (с. 111-112) та, як результат, сформовано карту кластеризації регіонів за інвестиційним потенціалом сфери туризму (с. 113).

У третьому розділі (с. 117-172) сформовано методологічні основи форсайту інвестиційної привабливості туризму, визначено наукові підходи до управління інвестиційною привабливістю туризму в контексті формування методологічного базису форсайту (с. 117-126), на основі запропонованого у підрозділі 2.2 портфеля факторів, що формує інвестиційну привабливість туризму кластерів 1, 2 та 3, здійснено математичний аналіз шляхом побудови факторної математичної моделі, яка є доцільною для підтвердження сильних та слабких сторін регіонів (с. 126-143). Для сформованих у підрозділі 2.2 кластерів проведено SWOT-аналіз (с. 144-150) та здійснено експертну оцінку факторів для аналізу, визначено сценарії розвитку інвестиційної привабливості кластерів за допомогою методу «Двох осей» у середньостроковій перспективі (до 2027 року) та довгостроковій перспективі (до 2030 року) (с. 152, 160

відповідно) та обґрунтовано найбільш оптимальні сценарії посилення інвестиційної привабливості туризму України у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Зауваження та дискусійні положення дисертації:

1. У пункті 1.1 потребує вдосконалення формування термінологічної таксономічної основи дослідження, виклад структури та логічної схеми матеріалу, адже авторка спочатку аналізує поняття інвестиційної привабливості, потім розглядає зміст інвестування та його класифікацію, а потім знову переглядає зміст інвестиційної привабливості, логічним було б спочатку здійснити пояснення сутності інвестування, а потім розглядати інвестиційну привабливість туризму.

2. Авторка розглядає поетапність дослідження інвестиційної привабливості туризму в регіонах України (с. 75), не акцентуючи увагу на пріоритетах інвестування туризму. Доцільно було б більш поглиблено визначити пріоритети інвестування туризму в регіонах.

3. Рейтинги інвестиційної привабливості регіонів України (с. 130 -131) суперечать загальному уявленню про інвестиційну привабливість країни, оскільки не враховуються регіони окупованих територій, а автор непропорційно враховує всі фактори, що впливають на інвестиційну привабливість туристичної індустрії України в цілому, оскільки ці чинники формувалися або формуватимуться під впливом військового конфлікту.

4. Аналізуючи розташування кожного кластеру у площині сценаріїв розвитку інвестиційної привабливості туризму, авторка визначає ймовірність настання конкретного сценарію для сформованого кластеру (с. 188), проте, найбільш ймовірний сценарій не повною мірою стосується всіх кластерів та є суперечливим, оскільки враховує поточні економічні показники, а також виконання та прогнозування розвитку сценаріїв ускладнюється військовими діями на територіях конкретних областей, що входять до кластерів.

5. Авторкою докладно розроблено сценарії посилення інвестиційної привабливості, але не запропоновано шляхи та порядок їх реалізації, доцільним

було б запропонувати для кого саме рекомендовані ці сценарії, хто має займатися їх впровадженням та регулюванням.

Проте, висловлені зауваження та рекомендації не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження та не зменшують вагомість результатів дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Антонюк Катерини Геннадіївни на тему «Інвестиційна привабливість туризму в Україні» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій науково обґрунтовані теоретико-методичні і прикладні результати щодо вирішення важливої проблеми – інвестиційної привабливості туризму в Україні.

Наукові публікації та дисертаційна робота виконані Антонюк К. Г. із дотриманням принципів академічної доброчесності, а ідеї, наукові результати, матеріали наукових досліджень виконані здобувачем особисто і не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на відповідне джерело.

Враховуючи зазначене, дисертаційне дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Антонюк Катерина Геннадіївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 – Економіка.

Рецензент:

професор кафедри туризму та рекреації

Державного торговельно-економічного університету,

доктор економічних наук,

професор

Наталія РОСКЛАДКА

Начальник відділу кадрів
Н. Шевченко